

Β. Ασκήσεις / Εφαρμογές στη θεωρία

Τα σημεία στίξης σε μη λογοτεχνικό και σε λογοτεχνικό κείμενο

1. Να εξηγήσεις τι δηλώνουν τα παρακάτω σημεία στίξης στο Κείμενο 1 του Κριτηρίου Αξιολόγησης που ακολουθεί.
 - α. Τα εισαγωγικά, το θαυμαστικό και η διπλή παύλα στην 1η παράγραφο.
 - β. Τα αποσιωπητικά και η παρένθεση στη 2η παράγραφο.
 - γ. Το θαυμαστικό στην 3η παράγραφο.
 - δ. Τα εισαγωγικά (δύο περιπτώσεις) και η παρένθεση στην 4η παράγραφο.
 - ε. Τα εισαγωγικά (δύο περιπτώσεις) στην 5η παράγραφο.

2. Να αιτιολογήσεις τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:
 - α. Το ντύσιμό μας «μιλάει» αρκετά.
 - β. Όσο βασανιστικό κι αν είναι μερικές φορές το ερώτημα «τι θα φορέσω σήμερα;».
 - γ. Η σκέψη τους χαρακτηρίζεται από στοιχεία ιδεαλισμού, αλλά και ριζοσπαστισμού, από μια γενικότερη δηλ. τάση «να αλλάξουμε τον κόσμο και να τον αλλάξουμε τώρα».
 - δ. Η Ντέινα Μπόιντ κοινωνιολόγος [...], κωδικοποιεί στο βιβλίο της «It's Complicated. The Social Lives of Networked Teens», («Είναι περίπλοκο. Η κοινωνική ζωή των διασυνδεδεμένων εφήβων», εκδ. Yale), τα χαρακτηριστικά των δημοσιευόμενων στο Διαδίκτυο πληροφοριών.
 - ε. Γι' αυτό και οι Zoomers είναι γέννημα-θρέμμα του διαδικτύου, «ψηφιακοί ιθαγενείς», όπως χαρακτηρίζονται, αφού ο κόσμος πριν από την εποχή των «έξυπνων» κινητών τηλεφώνων είναι γι' αυτούς σαν να μην υπήρξε ποτέ.
 - στ. διότι το άτομο δεν χρησιμοποιεί τα «εφόδιά» του...
 - ζ. Σε συγκεκριμένη ομιλία του για το γέλιο αναφέρει: «Το γέλιο είναι ένα μυστήριο».
 - η. Στην ιστορία των γλωσσών δεν υπάρχει καμία «καθαρή» γλώσσα.
 - θ. Σύμφωνα, λοιπόν, με μια αμερικανική έρευνα («Monitoring the Future») φαίνεται ότι οι σημερινοί έφηβοι βγαίνουν έξω πολύ λιγότερο.
 - ι. Ο ορισμός της UNESCO που αποδέχεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατατάσσει ως «αναλφάβητα τα άτομα που δεν είναι ικανά να διαβάσουν και να γράψουν κατανοώντας μια απλή και σύντομη έκθεση γεγονότων σχετική με την καθημερινή τους ζωή».

3. Στην παρακάτω παράγραφο (Τράπεζα Θεμάτων: Θέμα 14471) τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται σε όλες τις περιπτώσεις για τον ίδιο λόγο. Ποιος είναι αυτός; Ποιο είναι το αποτέλεσμα ως προς το ύφος που διαμορφώνεται και την επίδραση στον αναγνώστη;

Όποια δουλειά κι αν κάνουμε, όποιες και να είναι οι ιδιότητες και οι ρόλοι μας, το ντύσιμο είναι ένας «κανόνας» από τον οποίο κανένας δεν γλιτώνει, ακόμη κι αν το θέλει. Μάλλον, βέβαια,

B. Ασκήσεις / Εφαρμογές στη θεωρία

Οι εγκλίσεις του ρήματος - Τροπικότητα

1. Να απαντήσεις σε καθένα από τα παρακάτω ερωτήματα που αναφέρονται στη λειτουργία των εγκλίσεων.
- i. Στην περίοδο λόγου «Είναι σημαντικό να στήνονται γέφυρες επικοινωνίας με την τοπική κοινωνία» με την επιλογή της υποτακτικής έγκλισης δηλώνεται:
α. απαγόρευση. β. συμβουλή. γ. επιθυμία. δ. σκοπός.
 - ii. Στην περίοδο λόγου «Ενημερώσου, άπλωσε το χέρι σου και μοίρασε απλόχερα αγάπη και σεβασμό σε αυτούς που μας φρόντισαν», η χρήση της προστακτικής έγκλισης καθιστά το ύφος:
α. οικείο. β. προτρεπτικό. γ. επιτακτικό. δ. αποτρεπτικό.
 - iii. «Το ζήτημα είναι προφανώς, και ως συνήθως, να βρεθεί ισορροπία». Ο αρθρογράφος με την επιλογή της υποτακτικής έγκλισης:
α. απαγορεύει. β. αποτρέπει. γ. επιβάλλει. δ. προτείνει.
 - iv. «Καλύτερα να βγάλεις τα γυαλιά σου» ψιθυρίζει η Άννα». Με την επιλογή της υποτακτικής έγκλισης δηλώνεται:
α. επιθυμία. β. προτροπή. γ. δυνατότητα. δ. ευχή.
 - v. Στην περίοδο λόγου «Ας κάνω μια δεύτερη προσπάθεια» η υποτακτική δηλώνει:
α. απαγόρευση. β. προτροπή. γ. συμβουλή. δ. παραχώρηση.
 - vi. «Μισεύεις για την ξενιτιά και μένω μοναχή μου, / σύρε, παιδί μου, στο καλό και σύρε στην ευχή μου». Με την επιλογή της προστακτικής έγκλισης η ποιητική φωνή:
α. απαγορεύει. β. εύχεται. γ. παρακαλεί. δ. προστάζει.
 - vii. «Φέρε μου το βαριό σπαθί και τ' αλαφρό ντουφέκι, / Να πεταχτώ σαν το πουλί ψηλά στα κορφοβούνια». Με την επιλογή της υποτακτικής έγκλισης δηλώνεται:
α. σκοπός. β. προτροπή. γ. το πιθανό. δ. παραχώρηση.
 - viii. «Έχουμε πολλά να πούμε, ας μιλήσουμε». Με την επιλογή της υποτακτικής έγκλισης (ας μιλήσουμε) δηλώνεται:
α. σκοπός. β. προτροπή. γ. δυνατότητα. δ. παραχώρηση.
 - ix. «Ο Κώστας δεν έχει επιστρέψει στο σπίτι. Θα δουλεύει ακόμη στο γραφείο». Με την επιλογή της οριστικής έγκλισης στη δεύτερη περίοδο δηλώνεται:
α. βεβαιότητα. β. πιθανότητα. γ. δυνατότητα. δ. ευχή.
 - x. «Ας μπούμε, λοιπόν, στη θέση τους, γιατί οι περισσότεροι από εμάς βρεθήκαμε, έστω για λίγο, σε παρόμοιες στιγμές ανασφάλειας. Μπορούμε να βοηθήσουμε με μια απλή κουβέντα, έναν όμορφο λόγο». Τι δηλώνει η χρήση της υποτακτικής σε καθεμία από τις δύο περιόδους; Να επαναδιατυπώσεις τη δεύτερη περίοδο, ώστε η υποτακτική να δηλώνει το ίδιο με την πρώτη περίοδο.

2. Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις.

- i. «...υπάρχει σίγουρα η έννοια της υποταγής του στην κοινωνική απαίτηση». Στην πρόταση ο τρόπος με τον οποίο διατυπώνεται το μήνυμα δηλώνει:
α. βεβαιότητα. β. δυνατότητα. γ. ευχή. δ. πιθανότητα.
- ii. Στην πρόταση «Σε βάθος χρόνου, όταν οι γονείς τους φτάσουν τα 70, θα δημιουργηθεί ένα κενό φροντίδας που δεν ξέρω αν είμαστε έτοιμοι να καλύψουμε» ο τρόπος με τον οποίο αποδίδεται το μήνυμα με το ρήμα θα δημιουργηθεί δηλώνει:
α. βεβαιότητα. β. πιθανότητα. γ. αναγκαιότητα. δ. υπόθεση.
- iii. Η διατύπωση «Η ικανότητα του ανθρώπου για λόγο άνοιξε τον δρόμο για τον ανθρώπινο πολιτισμό» εκφράζει:
α. δυνατότητα. β. βεβαιότητα. γ. αναγκαιότητα. δ. επιθυμία.
- iv. Στην περίοδο λόγου «Αν τα όρια δεν είναι ξεκάθαρα και δεν τεθούν από πολύ μικρή ηλικία, στην εφηβεία το παιδί μπορεί να είναι ασύδοτο» ο τρόπος με τον οποίο διατυπώνεται το μήνυμα είναι με:
α. βεβαιότητα. β. πιθανότητα. γ. αναγκαιότητα. δ. ευχή.
- v. Στην περίοδο λόγου «Στις νέες προκλήσεις συγκαταλέγονται η ανάγκη για μια γενικότερη αλλαγή της αντιμετώπισης του γήρατος από την κοινωνία και η ανάγκη να δοθούν κίνητρα στους ηλικιωμένους για δραστήρια ζωή όσο αντέχουν» ο τρόπος με τον εκφέρεται το μήνυμα δηλώνει:
α. βεβαιότητα. β. πιθανότητα. γ. αναγκαιότητα. δ. προτροπή.

3. Στα παρακάτω χωρία ο συγγραφέας αξιοποιεί φράσεις πιθανολόγησης μετριάζοντας τη βεβαιότητά του. Να τα επαναδιατυπώσεις έτσι, ώστε να δηλώνεται βεβαιότητα. Να τεκμηριώσεις την επιλογή των γραμματικών ή άλλων λεκτικών τύπων που χρησιμοποίησες.

- α. Όμως, το γέλιο μπορεί επίσης να εκφράζει μια σειρά από συναισθηματικές στάσεις.
β. Για να μη μιλήσουμε για το καθαρά «κοινωνικό» γέλιο, το οποίο ίσως να μην εκφράζει καμία ευχαρίστηση.
γ. Το γέλιο μπορεί να φανερώνει μάλλον εύθυμη διάθεση παρά ότι βρίσκουμε κάτι διασκεδαστικό.
δ. Είναι πιθανότερο να θεωρήσουμε κάτι αστείο, αν νιώθουμε ευφορία.
ε. Είναι ένα αυθόρμητο σωματικό συμβάν (τις περισσότερες φορές τουλάχιστον).

4. Ο συγγραφέας αξιοποιεί στα παρακάτω αποσπάσματα κυρίως οριστική έγκλιση στα ρήματα, επιτυγχάνοντας υψηλό βαθμό βεβαιότητας για όσα υποστηρίζει στο κείμενο. Στις περιόδους λόγου που ακολουθούν να μετασχηματίσεις την έγκλιση των ρημάτων και να κάνεις όλες τις απαιτούμενες αλλαγές (π.χ. προσθήκη/αφαίρεση επιρρημάτων και άλλων λέξεων), ώστε οι περίοδοι λόγου να εκφράζουν τον ζητούμενο κάθε φορά τρόπο απόδοσης του μηνύματος.

Παράδειγμα: Η τεχνολογία εξελίσσεται ραγδαία. (αναγκαιότητα, υποχρέωση)